

Helena Bergenrud

Vaka
Torrnålsgravyr
150 × 130 mm

Helena Bergenrud är född 1950 i Luleå. Bosatt och verksam i Brösarp. Studier vid Konstfackskolan, Stockholm 1970–71, Ateneum, Helsingfors 1971–74, Forum, Malmö 1975–81 med uppehåll under 1½ år för studieresor i USA och Indien. Medlem i Grafiska Sällskapet, KRO och Öskg (Östra Skånes Konstnärsgille).

Separatutställningar i bl.a. Nordisk Gästateljé, Bergen 1992, Norrbottens Museum, Luleå 1994, Konstens Hus, Luleå 2000, Karlskrona Konsthall 2001, Grafiska Sällskapet, Stockholm 2001, Höganäs Museum, Höganäs 2001, Galleri Persson, Malmö 2004, Härnösands Konsthall 2004, Konstnärshuset i Stockholm 2005, El Museo Nacional del Grabado, Buenos Aires 2006.

Samlings- och jurybedömda utställningar i bl.a. Liljevalchs vårsalong, Stockholm 2000 och 2001, *Grafiktriennal XII*, Konstakademien, Stockholm 2003, *8th Biennial of Graphic Art of the Baltic States Kaliningrad-Koenigsberg*, Kaliningrad, Ryssland 2005, *Contemporary Swedish Fine Art Prints Black & White*, Graphic Studio Gallery, Dublin, Irland 2005, Konstens Hus, Luleå 2006, Krapperups Konsthall, Krapperup 2006.

Uppdrag 2006: Grafikupplaga till Nobelpristagarna i medicin, Karolinska Institutet.

Representerad i bl.a. Nationalmuseum, Moderna Museet, The British Museum, London, Helsingborgs museum, Höganäs museum, Ystads konstmuseum.

Stipendier i urval: 1981 Konstnärsnämndens arbetsstipendium, 1992 Nordisk Konstcentrums Ateljéstipendium, Bergen, 1992 Konstnärsnämndens arbetsstipendium, 2003 Erik Wessel Fougstedts stipendium, 2004 Madeleine Pyks stipendium, 2006 Pro Grafikas stipendium.

I 2006 års portfölj från Föreningen för Grafisk Konst ingår *Vaka*, torrånlsgravyr 150 × 130 mm. Tryckt av konstnären.

»Jag vet inte vem som sitter där bara att det är någon som vill väl, som alltid har suttit där – alltid kommer att sitta där.«

Bilden är komponerad av omväxlande tunna och tjockare linjer samt sammanhängande områden av svärta. Plåten har en något varierad grå ton.

Den stora formen nertill till vänster kan vara en sittande kvinnogestalt, alternativt en ängel, som betraktar en svart liggande form med en vit öppning som ser ut som ett leende eller en månskära. Överst till höger finns en form som ser ut som en månskära. Den har sin spegelvända motsvarighet i den liggande svarta formen.

Horisontellt över bildytan går några lätt kurvade linjer som antyder ett landskap och en himmel med moln. Över hela bildytan löper glesa vertikala streck. Dessa lägger fast ett främre bildplan, nästan som en fönster-ruta.

Fixerar man bilden en stund framträder kortare diagonala streck mellan en och fyra centimeter. De är mycket tunna men markerar djupdimensionen. Plåten har en lätt grå bottenton som varierar något i svärta. Optiskt ger det ett motsvarande varierande djup i bilden.

När Helena Bergenrud utsågs till en av Grafiska Sällskapetets tre stipendiater 2003 var motiveringen: »På spröda fötter strävar Helena Bergenruds figurer fram till synes i motvind, ristade med några få streck, vi känner ändå igen dom. En egensinnig och stark liten armé.«

På sin webbplats <http://bergenrud.com> beskriver konstnären sig själv och sin konst: »Min uppväxt i norra Sverige har påverkat mig mycket, och i naturen där finner jag kraft och inspiration. I grafiken arbetar jag med torrån direkt i kopparplåten, färgar in och trycker. Med den blanka kopparplåten sker ingen kommunikation, och jag är helt

utelämnad åt min egen bildvärld. Därför kräver torrånlen mycket ensamhet, koncentration och väntan.

I mina grafiska blad vill jag skildra det i livet som är ömtåligt men som samtidigt har en egen inre styrka. Ofta utgår jag från ett vardagligt ögonblick där det känns som om allting plötsligt stannar upp och livet liksom håller andan en sekund.«

Vaka är en både undanglidande och konkret bild som i viss mån infogar sig i en lång tradition av bilder »som håller andan i en sekund«. Grafiken är ett medium i vilket det tycks vara lätt att vara undanglidande och litet mystisk. Möjligheten till starka kontraster mellan ljus och mörker har lockat konstnärernas fantasi. Så småningom utvecklades en särskild genre, *scherzi* eller *capricci*, som kan översättas med skämtsamma infall eller underfundigheter. Genren uppstod under 1600-talet, som en bekräftelse på konstnärens andliga självständighet. Det finns en lång tradition av fantasibilder utförda av konstnärer som Salvator Rosa, Benedetto Castiglione, Stefano della Bella från 1600-talet, Giambattista och Giandomenico Tiepolo med namn som *Capricci*, *Scherzi di Fantasia* eller *Invenzioni* från 1700-talet. I en särskild klass för sig står Giambattista Piranesis serie *Carceri* med sina mystiska undanglidande fängelseinteriorer. I capriccitraditionen verkade också Francesco Goya med *Los Caprichos* från 1700-talets sista år.

Capriccitraditionen har levt vidare. Som exempel kan nämnas Roger Bresdins blad från 1800-talet. Ett sentida uppflammande var Picassos Vollaradsvit från 1930–37, visad på utställningen *Picasso och Medelhavets myter* på Moderna Museet 1997. Fortfarande finns

det grafiska konstnärer som arbetar i denna anda, t.ex. P.G.Thelander, Jordi Arkö och, på sitt sätt, även Helena Bergenrud.

Jan af Burén

Intendent vid Nationalmuseum

Foto: Jan af Burén